

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Bohuslava Hnízдила a JUDr. Marie Turkové v právní věci **žalobce: V. H.**, zastoupen JUDr. Renátou Koutnou, advokátkou, se sídlem Podhorská 28, Jablonec nad Nisou, proti **žalované: Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 12. 2004, č. j. 20 Cad 38/2003 - 43,

takto:

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žalovaná **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) se kasační stížností domáhá zrušení výše označeného rozsudku Krajského soudu v Ostravě, jímž byla zamítnuta jeho žaloba směřující proti rozhodnutí žalované ze dne 14. 5. 2003; posledně označeným rozhodnutím žalovaná uložila stěžovateli podle § 118a odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, povinnost vrátit částku 54 968 Kč jako přeplatek na starobním důchodu stěžovatele za dobu od 1. 1. 1996 do 28. 2. 1997. Rozhodnutí žalované bylo odůvodněno tím, že výplata starobního důchodu stěžovateli ve vymezeném období nenáležela, neboť jeho příjem z výdělečné činnosti v měsících leden 1996 až únor 1997 přesáhl dvojnásobek částky životního minima stanovené pro jednotlivce.

V kasační stížnosti stěžovatel namítá, že soud se nevypořádal s uplatněním ustanovení § 118b zákona č. 582/1991 Sb., přičemž zdůraznil, že ustanovení § 118a až 118c cit. zákona tvoří ucelený oddíl o odpovědnosti příjemců dávek důchodového pojištění; i ustanovení

§ 118b cit. zákona zakládá odpovědnost objektivní a nastupuje v případě, že nejsou splněny všechny podmínky ustanovení § 118a. Podle stěžovatele by tak nebylo jasné, k čemu jsou v zákoně ustanovení § 118b a 118c, když by vždy bylo možno použít ustanovení § 118a cit. zákona. V příloze kasační stížnosti připojuje stěžovatel část časopisecky publikovaného výkladu zaměstnankyně Ministerstva práce a sociálních věcí o povinnostech malých organizací v sociálním zabezpečení, přičemž dovozuje, že i z tohoto názoru vyplývá odpovědnost jeho zaměstnavatele za přeplatek na starobním důchodu. Stěžovatel rovněž navrhl přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, neboť je společensky žádoucí, aby jeho dcera studovala na vysoké škole, a stát po něm chce jen peníze, které by mohl stěžovatel dostat formou sociálních dávek, takže stát o nic nepřišel.

Žalovaná ve svém vyjádření ke kasační stížnosti navrhla kasační stížnost zamítnout; přitom poukázala na § 37 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), a objektivní odpovědnost podle § 118a odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, která se váže na přeplatek vzniklý v souvislosti s aplikací cit. ustanovení § 37 zákona o důchodovém pojištění. Žalovaná rovněž ve svém vyjádření uvedla, že nezačala exekuční vymáhání přeplatku a vyčkávala na ukončení soudního řízení.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí vázán rozsahem i důvody uplatněnými v kasační stížnosti (§ 109 odst. 2, 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, dále jen „s. ř. s.“). Nejvyšší správní soud tedy není oprávněn přezkoumat správní rozhodnutí z jiných hledisek než která uplatnil stěžovatel, současně za předpokladu, že tak již učinil v řízení před krajským soudem. Přezkoumav napadené rozhodnutí krajského soudu právě a pouze z důvodů uplatněných stěžovatelem Nejvyšší správní soud shledal, že kasační stížnost je nedůvodná.

Stěžovatel v kasační stížnosti sice uvádí, že uplatňuje důvody podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s., ve skutečnosti však jediným uplatněným důvodem kasační stížnosti je nesprávné právní posouzení věci, tj. kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. V kasační stížnosti totiž polemizuje pouze s právním hodnocením věci a nenapadá skutkové závěry žalované, jejichž vady by mohly být uplatňovány podle písmene b) cit. ustanovení, ani vady řízení před krajským soudem podle písmene d) citovaného ustanovení s. ř. s. Nesprávné posouzení právní otázky soudem by mohlo nastat, pokud by soud aplikoval na věc právní ustanovení, které na skutkové závěry nedopadá, anebo ustanovení sice správná, leč jejich interpretace by podle názoru Nejvyššího správního soudu neobstála.

V projednávané věci jde o posouzení odpovědnosti za přeplatek na starobním důchodu, jehož výplata nenáležela, poněvadž příjem z výdělečné činnosti ve vymezeném období přesáhl zákonem stanovenou hranici. Skutkové závěry správního orgánu i soudu přitom stěžovatel nenapadá (nárok na starobní důchod vznikl dnem 12. 3. 1995, dvouleté období pro omezený souběh důchodu a příjmu tedy skončilo 12. 3. 1997, vznik přeplatku ve výši 54 968 Kč v období leden 1996 - únor 1997 nečiní stěžovatel spornou skutečností, nezpochybňuje ani okamžik, kdy se žalovaná o vzniku přeplatku dozvěděla a běh prekluzivní lhůty), zpochybňuje však právní závěry krajského soudu o tom, že on jediný je tím, kdo odpovídá za tento přeplatek a je povinen jej žalované vrátit. Přitom se dovolává konstrukce ustanovení § 118a až 118c zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, z níž má plynout, že za přeplatek odpovídá jeho tehdejší

zaměstnavatel (který věděl, že stěžovatel je příjemcem starobního důchodu a nesplnil včas svou ohlašovací povinnost, učinil tak až v květnu 1997).

Krajský soud ve svém rozhodnutí poukázal na ustanovení § 37 odst. 1 písm. a) zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2003, podle něhož výplata starobního důchodu nenáleží v období dvou let po vzniku nároku na tento důchod v těch kalendářních měsících, v nichž příjem z výdělečné činnosti přesáhl dvojnásobek částky životního minima platné pro jednotlivce, k prvnímu dni kalendářního měsíce výkonu této činnosti. Podle § 118a odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., jestliže byl vyplácen starobní důchod a nebyly přitom splněny podmínky stanovené zákonem o důchodovém pojištění pro výplatu tohoto důchodu, má plátce důchodu vůči příjemci důchodu nárok na vrácení těch vyplacených částek důchodu, které nenáležely; důsledky marného uplynutí času řeší odstavec 3 tohoto ustanovení (subjektivní a objektivní prekluzivní doba). Krajský soud konstatoval, že je nesporně zjištěno, že ani stěžovatel, ani jeho bývalý zaměstnavatel nesplnili povinnost podle § 73 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění (soud v odůvodnění uvedl zřejmě chybou v psaní § 37 odst. 2 cit. zákona, jedná se však o § 73 odst. 2), tedy do 8. 1. 1996 neohlásili skutečnost, že stěžovatel nesplňuje po 31. 12. 1995 podmínky pro výplatu starobního důchodu; bez ohledu na porušení této povinnosti stěžovatelem i jeho zaměstnavatelem bylo podle krajského soudu rozhodující to, že na věc se aplikuje ustanovení § 118a odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., v němž je obsažena úprava objektivní odpovědnosti příjemce důchodu pro případy, kdy výplata důchodu nenáleží, poněvadž se jedná o období dvou let po vzniku nároku na důchod a příjem poživitele důchodu přesáhl zákonem vymezenou hranici. Soud rovněž vyložil, že z právní úpravy byl patrný úmysl zákonodárce zamezit souběhu výplaty důchodu a příjmu z výdělečné činnosti v určité výši, a to bez ohledu na subjektivní stránku věci. Krajský soud proto shledal napadené rozhodnutí žalované v souladu s právními předpisy, neboť společná odpovědnost příjemce důchodu a organizace přichází v úvahu jen tam, kde se jedná o odpovědnost subjektivní.

Nejvyšší správní soud přezkoumal právní závěry Krajského soudu v Ostravě a shledal, že tento soud aplikoval na věc dopadající právní normy a přiléhavě je vyložil. Ustanovení § 118a až § 118c jsou obsaženy v osmé části zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, obsahující společná ustanovení, tato ustanovení jsou opatřena nadpisem nad § 118a „odpovědnost příjemců dávek důchodového pojištění a organizací“. Ustanovení § 118a v prvním odstavci zakládá nárok plátce důchodu na vrácení neprávem vyplacených částek, pokud se tak stalo v důsledku zavinění příjemce dávky, v § 118b cit. zákona je pak založena odpovědnost zaměstnavatele za přeplatek, pokud jeho vznik zavinil tento subjekt. Z textace ustanovení § 118a odst. 1 cit. zákona (nesplnění povinnosti, přijetí dávky, ačkoliv příjemce musel z okolností předpokládat, že dávka byla vyplacena neprávem, nebo jiné vědomé způsobení přeplatku) je zřejmé, že ke vzniku odpovědnosti podle odst. 1 je nutné zavinění, zde alespoň ve formě nevědomé nedbalosti. Odpovědnost zaměstnavatele zakotvená v § 118b cit. zákona je založena zejména na předpokladu protiprávního úkonu, vzniku přeplatku, příčinné souvislosti a zavinění (byť subjektivní princip není v § 118b explicitně jasně vyjádřen, nepochybně však plyne zejména ze systematické souvislosti s § 118c cit. zákona). Podle posledně uvedeného ustanovení je založena společná odpovědnost příjemce dávky a jeho zaměstnavatele, jestliže oba způsobili vznik přeplatku, přičemž se jedná o závazek solidární. Organizace a příjemce důchodu se vzájemně vypořádají podle míry zavinění. Plátce důchodu v těchto případech je oprávněn obrátit se na kteréhokoliv z odpovědných subjektů a požadovat na něm vrácení celého přeplatku. Ustanovení § 118a odst. 2 cit. zákona č. 582/1991 Sb., představuje případ tzv. objektivní odpovědnosti, tzn., k jejímu vzniku se zavinění nevyžaduje. Jestliže zákon

o důchodovém pojištění stanoví, že výplata starobního důchodu za určitých okolností nenáleží, pak byl-li důchod za těchto okolností vyplacen, má jeho plátce nárok na vrácení vyplacených částek, aniž se zkoumá, zda a nakolik příjemce dávky či jeho zaměstnavatel vznik přeplatku zavinili. Ustanovení § 118a odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb. dopadalo nejen na konkurenci výplaty starobního důchodu s příjmem z výdělečné činnosti, ale též na případy vzniku přeplatku na vdovském či vdoveckém důchodu v souvislosti s uzavřením sňatku a přeplatku na sirotčím důchodu po 26 roce věku. Úprava odpovědnosti za přeplatek na starobním důchodu v případě konkurence s příjmem z výdělečné činnosti obsažená v § 118a odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb. dopadala tak speciálně na případy, kdy zákon o důchodovém pojištění v § 37 odst. 1 ve znění účinném do 31. 12. 2003 stanovil, že výplata starobního důchodu nenáleží. Logický a systematický výklad uvedených ustanovení nedává podle názoru Nejvyššího správního soudu na položenou otázku jinou odpověď, než ji podal krajský soud ve svém rozsudku; proto Nejvyšší správní soud neshledává, že by existoval jakýkoli právní prostor pro vyhovění kasační stížnosti. Navíc nutno poznamenat, že v projednávané věci jde o konstantní judikaturu zdejšího soudu, která byla již rovněž publikována (srov. č. 679/2005 Sb. NSS, rozsudek č. j. 5 Ads 16/2003 - 40 ze dne 30. 1. 2004).

Zbývající argumenty stěžovatele (jeho sociální situace, studium dcery, případný nárok na dávky sociální potřeby, skutečnost, že jeho zaměstnavatel věděl, že je poživitelem starobního důchodu) nemají pro právní posouzení povinnosti vrátit přeplatek relevanci. Některé z nich by mohly mít případně vliv na posouzení možnosti odstranit tvrdost zákona, která je ovšem institutem náležejícím do rukou moci výkonné (ministra práce a sociálních věcí).

Poněvadž kasační stížnost byla v rozsahu uplatněných námitek shledána nedůvodnou, Nejvyšší správní soud ji zamítl. S ohledem na rozhodnutí ve věci samé soud již nerozhodoval o odkladném účinku kasační stížnosti.

O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud za použití § 60 odst. 1, 2 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení úspěšný, proto mu právo na náhradu nákladů řízení nepřísluší, žalovaná, ač v řízení úspěšná, takové právo nemá podle § 60 odst. 2 s. ř. s.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. února 2006

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně senátu